

Tíðargrein

Koltur

Sjúrður í Koltri

Aftægt!

Aftægt-fólkini ella Hald-fólkini í Koltri tveir festarar, annar frá 1993 og hin 2008 sum formliga ikki eru festarir longur - hanga í enn. Tann fyrri var áramáls settur í 5 ár, við seinri broyting til hann varð 70 ár. Tann seinri var áramáls settur í 2 ár, til 1. februar 2011.

Tá ið mann ikki er festari ella situr við festinum, so er man haldbóndi. Í hesum førinum hald-bøndur. Skurðurin verður tikin bæði av festaranum frá 1993, sum nú er stjóri á Búnaðarstovuni og festaranum fra 2008. Haldið ella sølan av festinum er ikki uppgjørd enn.

Festarin frá 1993 avhendaði festibrævið til tann næsta festaran í 2008, tí hann skuldi taka við sum stjóri á Búnaðarstovuni Tað vísti seg seinri, at tað eina stjórabeyni var aftur í Koltri, tí hann kom einaferð enn í iva. Eftir nýggju lógini um landsjørð kann festari í dag peika sjálvur næsta festara út. Eisini ber til hjá festaranum, at selja til hægst bjóðandi - men tað bleiv ikki gjørt í hesum førinum.

Hvat er so virðið á festinum í Koltri, aftaná 15 ár við einum festara og 2 ár við einum øðrum festara og nú uttan festara. Er haldbóndin í Koltri í iva, kann hann altíð spyrja stjóran á Búnaðarastovuni, sum sjálvur var festari í Koltri.

Í dag eigur ella liggur nýtslurætturin av landsjørðini hjá festaranum við tí nýggju lógini um landsjørð. Um so er, at Kongsfesti í Koltri verður niðurlagt, t.v.s. um landið tekur nýtslurættin aftur, verður tað at rokna sum ognartøka, so tær 17 merkur innan- og uttargarðs, so lægi tað ljóðar, nøyðist landið at keypa aftur, somu merkur som landið lat festarinum fyri onki, so tað kann bliva eitt dýrt keyp fyri landið.

Latið ei søguna doyggja...

Síðani 1993, aftaná, at kongsfestið fór á aðrar hendur, hevur ongin búð fast í Koltri, og so kunnu onnur døma ella koma við øðrum pástandi. Í 1993 fór samfelagið Koltur í søguna, ja lat okkum siga 1000 ára søga + kanska nakað væl afturat. Átakið handan tjaldið, hjá Jarðarráðnum var at fáa minoriteten t.v.s. koltursfólkið burtur, so eitt sterkt kapitalistiskt grundlag kundi fáa Koltur - eitt sterkt grundfesti.

Føroya Jarðarráð royndi ferð eftir ferð, aftaná við hond og fót, at yvirbevisa myndugleikarnar og almenningin, um at festarin

var fastbúgvandi, og at alt gekk fyri seg myndarliga. Visti til fólka-yvirlitið og tann stóri ótryggleiki við samferðsluni bæði sjóvegis og luftvegis. Tað er gott og væl eitt ár síðani, at sjálvur Heðin Mortensen fekk eitt villleiðandi pynt og var í fjølmiðlunum og tosaði um ein útreiðslupost hjá Tórshavnar kommunu, og tað var ein bygðaskúla í Koltri.

Í 1993 vóru vit fleiri, ið vildu tað øðrvísi. Tað, sum var í stoyppiskeiðini var, at oyggin skuldi varðveitast, sum tann gamla bygðin í Føroyum, sum var best varðveitt í síni heild.

Hugskotið kom fram undir einum døgurða við fyltum lunda, sum bleiv borðreiddur fyri Føroya Forngrípafelagi í 1987 vesturi í Koltri av teimum gomlu bóndafólkunum Ásu og Jóan Jacob Joensen.

Tann stóri motorurin, sum setti varðveitingararbeiðið í gongd í Koltri var Mortan Winther Poulsen í Føroya Forngrípafelagi, við sínum áræði og góða handalagi var við til at byggja upp aftur øll árin.

Tað vóru eisini fleiri aðrir góðir motorar, m. a. Jonhild Johannessen arkitekt, Jóan Pauli Joensen, tá savnsvørður í fólkalívafrøði, Andras Mortensen, Símin V. Arge, form. í Forminnisnevndini, Høgni W Larsen, Heini Olsen og Jógvan Ravnsfjall.

Jólaódnin í 1988 gjørdi stóran skaða á fleiri bygningar, og næstu tveir vetrarnar vóru ikki blíðir. Tað var ein trist tíð, ikki bara í Koltri - men alla staðni í Føroyum orsakað av ringa veðurlagnum.

Henda trista tíðin fekk ein skjótan enda tibat. Longu á sumri í 1992 varð farið at byggja upp aftur. Tað var við góðum treysti. Øll vit, sum vóru við, vóru positivt málrættað og hildu hetta vera ein spennandi tíð og eitt spennandi projekt. Nú sást ljós fyri endanum av tunlinum, hvat varðveitingararbeiði viðvíkti. Ikki minni spennandi var, tá ið ein innrás av ungum arkitektum frá Kunstakademiets Arkitektskole í Keypmannahavn saman við Palla Dyreborg og Poul Jensen, komu at tekna og mála upp.

Tað, sum vit ikki vistu av, var, at aðrar kreftir inni á fastlandinum arbeiddu stikk mótsatt. Teir vildu nakað heilt annað. Tað bleiv tíanverri ikki valt at hava ein fugl í hondini men heldur fleiri flaksandi á tekjuni, til fyrimun fyri Føroya Jarðarráð - nú Búnaðarstovan.

Í 1993, tá ið eg og mín familja riggaðu av, skuldi ein kanska trúð, at tað var so tað - oyggin datt nokk ikki sundur av teirri grund. Hon hevði staðið, hon stóð, stendur enn og kemur helst at standa nakað væl afturat.

Hvussu er so nú vorðið í dag? Tað, sum byrjaði í 1992 og helt fram til 1995 var vælaverk. Tá var komið so væl áleiðis, at tað í sær sjálvum var ein sólskinsøga. Tá vóru brúktar slakar 800.000 kr frá Forngrípafelagnum, Føroya Sparikassa, Sonningsgrunninum og Drotningagrunninum. Hetta vóru nógvir pengar, men arbeiðið var væl gjørt og í ordan.

Í meðan stóðu festarin og Jarðarráðið á síðulinjuni. Hetta var gratis

guf til "Koltursgarðin", tí har vóru ongar reglur ella fyriskipanir enn, sum komu undir bygðasavnslógina, ein váðafúsar kapitalur. Tibetur sóðu hesir motorarnir skriftina á veggnum. Hetta kundi ikki halda á fram, at festið gjørdi sær dælt av tí gjørdar arbeiðinum.

18. juni 1997 skrivur Føroya Jarðarráð bræv til Føroya Landsstýrið,og greiddi frá støðuni; at uppافتurbyggingin í Koltri var nú komin so væl áleiðis og at tey hava

búð harúti síðan veturin 1997.

Í Ugebladet Søndag í 2000, sum eg fekk stungið í hondina ein dagin, skrivur Vibeke Spangsberg tíðindakvinna á Søndag, at hon hevur verið í Koltri. Hon skrivur ein grein í Vores liv, yvirskriftin er, "Kongsbonde på Færøerne", har tað stendur m.a. - "men hele er stadig i sin vorden, så hidtil har bonden haft indtægter ved siden af. Han er således stadig tilknyttet mejeriet, for man kan ikke klare sig alene